

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОЕКТИ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ШКОЛЯРАМИ.

Суряднова В.П.

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

В сучасних умовах метод проектів став одним із компонентів системи освіти. Завдання будь-якого проекту – стимулювання інтересу до проблем, які передбачають оволодіння певною сумою знань та виявлення можливостей практичного їх використання. Як зазначають автори [4] ідеї проектування стають актуальними в епоху суспільних змін, що характеризуються змінюваністю економічного і соціально-культурного простору. В цих умовах тип проектної діяльності стає одним із основних засобів перетворення дійсності. Це твердження відноситься і до сфери освіти, в якій відбулися значні зміни, однією з яких є збільшення потоку інформації, швидке її застарівання. Виникає проблема відбору знань для вирішення нагальних проблем, розв'язування яких потребує нових знань, самостійного їх добування. А це означає виявлення проєктивного характеру змісту біологічної освіти та способів його досягнення. Учні самі можуть обирати зміст навчання, середовище, в якому будуть здійснювати ідею практично, добирати інформацію, готувати необхідне обладнання, додаткові джерела інформації для проблем, які вдається спрогнозувати. Таким чином, проектна діяльність виступає як метод творчого розвитку особистості школяра і один із напрямків педагогічних технологій. Обрали ми його ще тому, що він легко вписується в умови класно-урочної системи навчання, не змінюючи зміст, який визначено освітнім стандартом для базового рівня, як і в інших типах навчальних закладів, які передбачають поглиблене профільне навчання. Фактором вибору є й той, що він забезпечує не лише успішне засвоєння навчального матеріалу, але й здійснює інтелектуальний і моральний розвиток школярів, їх самостійність, доброзичливе відношення до вчителя і один до одного.

Уміння вчителя використовувати метод проектів в навчально-виховному процесі з біології – показник високої кваліфікації вчителя, його вміння користуватись прогресивними технологіями навчання. Оволодіння ними повинно здійснюватись ще в процесі навчання студентів в педвузі.

Метою статті є показати можливості фахової методики навчання у підготовці майбутніх вчителів біології в умовах кредитно-модульної системи навчання оволодіння методами проектів і використання їх для вивчення і збереження біорізноманіття. Враховуючи сучасний модульний підхід до нормування змісту навчальної дисципліни «методика навчання біології» в умовах кредитно-модульної системи поставило питання необхідності методичного забезпечення курсу, особливо самостійної роботи студентів. Важливою умовою формування професійних умінь, зокрема використовувати сучасні технології навчання, є система позааудиторної роботи студента, яка об'єднує самостійну та індивідуальну (творчу) роботу. У зв'язку з цим нами розроблено карту якою створена система завдань різних рівнів: самостійних (обов'язкових) і індивідуальних (творчих). В ній до змісту кожного розділу (2-3 лекції і 2-3 лабораторно-практичних занять) розроблено по 2-3 самостійних занять та 2-3 індивідуальних (творчих). Серед них третя частина присвячена новим технологіям навчання, зокрема методу проектів – навчання в співпраці (cooperativ Learning), які відносяться до творчих робіт. Направлення проектів присвячені вивченню і збереженню природних угруповань; впливу людини на екосистеми; вивчення і збере-

ження біорізноманіття; озеленення школи видами природної флори і використання їх в навчально-виховному процесі, виявлення рідкісних рослин і тварин і пошук способів їх охорони. Середовищами досліджень слугують міські парки, парки-пам'ятки садово-паркової архітектури, зелені зони шкільних подвір'їв (в тому числі і сільських шкіл), околиці міста. Наприклад, за змістом лекції № 18 «Інноваційні методи навчання в процесі вивчення біології» плануємо три теми самостійних завдань: № 1. На основі вказаних джерел охарактеризуйте інтерактивну модель навчання; № 2. З'ясуйте особливості проектної діяльності на уроках біології та розробіть уроки за цією методикою з теми «Голонасінні». № 3. Охарактеризуйте типологію проектів в дидактичному плані та їх типологічні ознаки. Для індивідуальних завдань були підготовлені 3 творчі завдання: № 1. Флора і фауна лівобережної заплави р. Псел в районі села Чернечина і збереження її для нащадків; № 2. Озеленення Синівської загальноосвітньої школи Л-Долинського району видами природної флори та їх використання в навчально-виховному процесі; № 3. Веретенівський парк садово-паркового мистецтва місцевого значення, видовий склад рослин в ньому та перспективи збереження. Всі завдання-проекти передбачають розробку і проведення їх з учнями місцевих шкіл районів, що досліджуються під керівництвом студентів. Успіху досліджень сприяло своєчасне створення портфолію проекту, які складають студенти. До складу портфолію проекту входить паспорт проекту, плани виконання окремих етапів; проміжні звіти груп, вся інформація з теми проекту, записи ідей, гіпотез, рішень, опис усіх проблем та способи їх подолання, плани, ескізи, мапи, матеріал до презентації.

Втілення кожного проекту сприяло вивчення місцевої флори і фауни, дало змогу виявити рослин і тварин, які входять до Червоної книги України, Червоного списку Сумської області. Так, учні Великочернеччанської школи (завдання № 1) в результаті дослідження виявили тварин, занесених до Червоної книги України: із безхребетних – комах – красуня діва (*Calopteryx vigor Lin naeus*), вид поширений у заплавах річок. В заболочених луках виявили кілька локусів косариків черепитчастих (*Gladiolus imbricatys L*) – Червона книга України. В угрупованнях торф'яних луків зустрівся пальчатокорінник м'ясочервоний (*Dactyloctenium aegyptium L*) – Червона книга України.

У фауністичних дослідженнях виявили чотири види тварин, занесених до Червоного списку Сумської області: коромисло сине (*Aechmusaenea*) родина коромисло; крячок білощокий (*Chidonias Nybrida*) родина мартінові; чапля сіра (*Arolea cinerea*) родина чаплеві; снігур (*Pyrrola parrhula*), родина в'юркові.

Завдання № 2 дало змогу старшокласникам вивчити 20 видів місцевих рослин, а група учнів, що обґрунтовувала доповнення рослин, включила близько 20 нових видів, аби дати змогу розширити видовий склад рослин задля вивчення окремих родин, проведення спостережень та екскурсій. Це рослини: кипарис (*Fhuja occidentalis*) із голонасінних; спірея японська (*Spirea japonica*) – покритонасінні, ялівець (*Juniperus communis*, *Juniperus Sabina*), вейгела квітуча (*Weigela florida* (Bge) A.D.C), півонія деревовидна (*Peonia suffruticosa Andrews*), спірея Вангутта (*Spiraea Vanhouttea* (Briot.) Zab., дейція шорстка (*Deutsia scabra Thunb.*), калина звичайна (*Viburnum opulus L.*), бузок звичайний (*Syringa vulgaris L*), клен гостролистий (*Acer platanoides L*), ялиця біла (*Abies alba Mill*), тріскун амурський (*Ligustrina amurensis Rupr.*), чубушник звичайний (*Philadelphus*

coronarius L.), рудбекія ширшава (Rudbeckia Nigra L.). Учні також запропонували підселення трав'янистих рослин із дикої природи аби створити острівці природних екосистем.

Практика виконання студентами самостійних та індивідуальних (творчих) завдань засвідчила широку можливість їх використання для оволодіння новими технологіями навчання та вивчення біорізноманіття.

Література

1. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебн. пособие для студ. пед. вузов и систем повышения квалификации педагогич. кадров /Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров: Под. ред. Е.С.Полат. – М.: Издательский центр «Академия». 2003.–272 с.
2. Стан природного середовища та його охорона на Сумщині. Природно-заповідний фонд області. Книга 3. Ред. кол.: К.К.Карпенко (головний редактор), М.П.Книш та ін. – Суми: Джерело, 1999. – 118 с.
3. Суряднова В.П. Проектна технологія в екологічному вихованні учнів сільських шкіл. Екологія і раціональне природокористування: зб. наук. прац. – Суми, - 2008.
4. Тагліна О.В. Метод проектів на уроках біології. – Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – 160 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ А.С.МАКАРЕНКА У РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Тарасевич Н.М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Спостереження за діяльністю студентів на педагогічній практиці виявляють бар'єри, що перешкоджають ефективній взаємодії з класом, серед яких вагомим місцем посідає недосконале володіння зовнішньою технікою: надмірне жестикулювання, метушня біля дошки або закам'янілість, монотонність, безбарвність мовлення, брак навичок виразного читання. У поставі багатьох студентів привертає увагу сутулість, опущена голова, безпомічні рухи рук, які крутять ручку, зім'ятий конспект, різноманітні предмети. Знаковим є і невміння використовувати дистанцію у спілкуванні, тенденція до її збільшення, що формалізує взаємодію з учнями. Багато індивідуальних недоліків у мовленні — нечітка дикція, невміння знайти оптимальний варіант гучності. Усі ці показники виявляють невпевненість, слабку педагогічну позицію, а це читається учнями як фахова неготовність учителя, не сприяючи його авторитетові.

Антон Семенович Макаренко неодноразово підкреслював необхідність для вчителя володіти прийомами організації власної поведінки і впливу на учня. Він увів для позначення цього явища поняття „педагогічна техніка“, яке має нагадувати педагогові про необхідність дбати не лише про сутність нашої діяльності, а й про форму вияву своїх намірів, свого духовного потенціалу. Адже „вихованець сприймає вашу душу та ваші думки не тому, що знає, що у вас на душі робиться, а тому, що бачить вас, слухає вас“ [1, с. 163]. Зовнішня педагогічна техніка як сукупність професійних умінь не може бути дрібницею, про що зауважував А.С. Макаренко : "Для мене стали вирішальними такі "дрібниці" : як стояти, як сидіти, як підвестися зі стільця, з-за стола, як підвищити голос, усміхнутися, як поводитись" [1, с.215]. Значущість зовнішньої техніки полягає у володінні